

HIỆU QUẢ TỪ LOẠI HÌNH TRƯỜNG PHỔ THÔNG DÂN TỘC BÁN TRÚ TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN KONPLÔNG, TỈNH KON TUM

• CN. Phan Ngọc Hải (*)

Tóm tắt

Thực hiện chủ trương đa dạng hóa các loại hình trường học nhằm huy động cao nhất số lượng học sinh đến trường; trong những năm qua huyện KonPlông, tỉnh Kon Tum đưa mô hình trường phổ thông dân tộc bán trú vào hoạt động tại các xã vùng sâu, vùng xa của huyện; con em đồng bào các dân tộc thiểu số đã gắn bó hơn với trường lớp, giảm tình trạng bỏ học, giúp các em học sinh ở xa trường hàng chục cây số đường núi, có điều kiện học tập tốt hơn. Số lượng học sinh tăng nhanh, chất lượng giáo dục ngày được nâng cao, từng bước ổn định góp phần quan trọng vào sự nghiệp phát triển kinh tế - xã hội của địa phương, đáp ứng nhu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo.

Từ khóa: mô hình, dân tộc bán trú, hiệu quả

1. Đặt vấn đề

Huyện KonPlông, tỉnh Kon Tum được biết đến như một Đà Lạt thứ hai của Việt Nam - là một huyện nghèo, phần lớn học sinh đều là con em dân tộc thiểu số, hoàn cảnh khó khăn, dân trí còn hạn chế, học sinh ở vùng xa khó có thể đến trường và trở về nhà trong ngày nên đã ảnh hưởng việc huy động học sinh đi học. Theo Nghị quyết 30a/2008/NQ-CP ngày 27 tháng 12 năm 2008 “Về chương trình hỗ trợ giảm nghèo nhanh và bền vững đối với 61 huyện nghèo” trong đó có huyện KonPlông, vì thế từ buổi đầu thành lập KonPlông đã đầu tư khắc phục yếu kém cơ sở hạ tầng của địa phương nói chung và cơ sở vật chất mạng lưới trường lớp học nói riêng.

Đặc điểm nổi bật của huyện KonPlông có tới 90% dân tộc thiểu số, điều kiện tự nhiên đặc biệt khó khăn, địa hình núi cao, giao thông trắc trở, đời sống cư dân còn nhiều vất vả, sinh hoạt kinh tế chủ yếu tự cung tự cấp đã tạo nên rào cản việc phát triển sự nghiệp giáo dục của địa phương. Chính vì vậy, một mô hình trường lớp đặc trưng dành cho vùng dân tộc thiểu số ở tỉnh Kon Tum và huyện KonPlông với tên gọi trường phổ thông dân tộc bán trú (PTDTBT) ra đời.

2. Nội dung

2.1. Thực trạng về mô hình Trường PTDTBT huyện KonPlông, tỉnh Kon Tum

Trước yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, một trong những nhiệm vụ trọng tâm của ngành giáo dục là tiếp tục duy trì, phát huy thành tựu phổ cập giáo dục tiểu học đúng độ tuổi, phổ cập giáo dục trung học cơ sở (THCS), tiến tới phổ cập trung học phổ thông những địa bàn có điều kiện. Ý thức là một huyện miền núi cao của tỉnh Kon Tum, KonPlông tiếp

(*) Trường Phổ thông dân tộc bán trú Trung học cơ sở Đăk Ring.

cận nhanh chóng mô hình trường PTDTBT nhằm mở ra điều kiện, cơ hội đón nhận mọi trẻ em trong độ tuổi đến lớp, khắc phục tình hình học sinh bỏ học, từng bước nâng dần chất lượng giáo dục toàn diện, thực hiện hiệu quả phổ cập giáo dục tiểu học, đảm bảo tiến độ phổ cập THCS, đồng thời góp phần đào tạo nhân lực phục vụ kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội cho địa phương. Thực tiễn những năm qua, hệ thống trường PTDTBT trên địa bàn tỉnh Kon Tum và huyện KonPlông không ngừng mở rộng quy mô, hoạt động giáo dục khởi sắc; minh chứng kết quả này thể hiện diện mạo trường, lớp học PTDTBT khang trang, trang thiết bị đồ dùng dạy học đảm bảo yêu cầu học tập, rèn luyện cho học sinh bán trú (HSBT).

Năm học 2013 – 2014, toàn tỉnh Kon Tum có 53 trường PTDTBT (6.367 học sinh), trong đó có 20 trường tiểu học với 2021 học sinh; 33 trường THCS với 4346 học sinh. Riêng huyện KonPlông có 18 trường với 2152 học sinh. Trong điều kiện ban sơ, các trường bề bộn khó khăn về cơ sở vật chất phục vụ việc học tập, sinh hoạt cho HSBT. Tuy nhiên, trong hai năm trở lại đây, với tinh thần cộng đồng trách nhiệm, đầu tư cho giáo dục là đầu tư phát triển, Đảng bộ, chính quyền các cấp và nhân dân KonPlông bằng nội lực đã huy động tài lực vật lực xây dựng nhà ăn, nhà ở cho HSBT. Đến nay, về cơ bản học sinh các trường PTDTBT đều có nơi ăn, ở sạch sẽ ngăn nắp, đảm bảo vệ sinh an toàn thực phẩm, được các cơ sở y tế chăm sóc sức khỏe, phòng tránh dịch bệnh. Ngoài ra, các địa phương vận động tốt công tác xã hội hoá giáo dục, các trường PTDTBT sử dụng hiệu quả nguồn lực đóng góp như lương thực, thực phẩm và các vật dụng sinh hoạt thường nhật. Những vấn đề trên đây góp phần không nhỏ việc nâng cao chất lượng học tập, rèn luyện của HSBT. Bảng sau đây phản ánh kết quả đầu tư từ cộng đồng.

Bảng 1. Kết quả xếp loại học lực, hạnh kiểm của học sinh THCS hai năm gần đây

Năm học	Tổng số HS	Hạnh kiểm				Học lực				
		Tốt	Khá	TB	Yếu	Giỏi	Khá	TB	Yếu	Kém
2010-2011	1765	1092 (61,9%)	545 (30,9%)	127 (7,2%)	1 (0,7%)	14 (0,8%)	290 (16,4%)	1290 (73,1%)	165 (9,35%)	6 (0,34%)
2012-2013	1829	1163 (63,6%)	574 (31,4%)	92 (5,0%)	0	18 (1,0%)	367 (20,1%)	1331 (72,8%)	109 (5,9%)	4 (0,2%)

(Nguồn: Phòng Giáo dục và Đào tạo huyện KonPlông)

2.2. Hiệu quả về mô hình Trường PTDTBT huyện KonPlông, tỉnh Kon Tum

Từ những con số nêu ra trên đây đã cho chúng ta thấy được hiệu quả sau hai năm loại hình trường PTDTBT hoạt động, sự thành công của hệ thống trường PTDTBT vừa có ý nghĩa nhân văn và vừa hiện thực hóa chủ trương đào tạo nhân lực cho vùng dân tộc; giá trị lâu dài mà các trường này mang lại là kiến tạo nền tảng dân trí để có thể theo học các khóa đào tạo đội ngũ cán bộ, công chức, nhân lực có trình độ phục vụ cho cộng đồng dân tộc của mình và

chính lực lượng này sẽ là động lực đưa địa phương vươn lên ngang tầm với các địa phương khác trong tỉnh; mặt khác, phát triển hệ thống trường PTDTBT đồng nghĩa với việc thực hiện xoá đói giảm nghèo nhanh, bền vững và trực tiếp phát triển sự nghiệp giáo dục - đào tạo cho địa phương. Tuy nhiên, để phát huy những kết quả đạt được thì trong những năm tới mô hình trường PTDTBT cần tiếp tục duy trì, đồng thời bổ sung một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động.

Bước sang năm học 2013-2014 - năm thứ 3 thực hiện mô hình trường học bán trú tại 18 trường trên địa bàn huyện KonPlông, mặc dù còn nhiều trường chưa hoàn chỉnh về cơ sở vật chất nhưng đến nay, mô hình này được sự đồng thuận từ cư dân trên địa bàn, đạt nhiều kết quả đáng ghi nhận. Đó là, 100% trường PTDTBT cấp tiểu học được tổ chức học 2 buổi/ngày, 98% trường PTDTBT cấp THCS đảm bảo cho học sinh nề nếp sinh hoạt các buổi hoạt động ngoài giờ lên lớp của nhà trường, cuốn hút các em tham gia bồi dưỡng kỹ năng sống, bồi dưỡng văn hóa cộng đồng, ý thức trách nhiệm đối với thôn, bản và kết quả nhiều trường không còn tình trạng học sinh bỏ học. Ưu điểm mô hình trường học bán trú còn thể hiện: nó đã tạo không gian thân thiện để em học sinh mở rộng cơ hội giao lưu học hỏi, rèn luyện; quỹ thời gian lưu lại khu vực bán trú giúp học sinh tự bồi dưỡng kỹ năng hòa nhập cộng đồng; ngoài ra, môi trường bán trú còn là nơi học sinh yếu được nhà trường phụ đạo, củng cố kiến thức tiếp thu trên lớp, từ đó chất lượng giáo dục của các trường PTDTBT từng bước nâng lên.

Những năm học vừa qua, tỷ lệ huy động trẻ trong độ tuổi đến trường của Kon Tum luôn đạt cao (99.6%) trong đó có sự đóng góp của cả hệ thống các trường PTDTBT. Tiếp xúc với cán bộ quản lý Trường PTDTBT THCS Măng Bút, huyện KonPlông cho biết: Trước đây học sinh ở nội trú thường phải kê bàn ghế, ngủ tại lớp học, song hôm nay nhà trường có 12 phòng ở nội trú kiên cố; mặc dù đời sống cư dân còn khó khăn nhưng phòng bán trú được xây dựng kiên cố thu hút học sinh 11 thôn, bản trong xã. Ông Nguyễn Sỹ Thư - Giám đốc Sở Giáo dục và Đào tạo Kon Tum chia sẻ: *Trường phổ thông dân tộc bán trú ở Kon Tum là mô hình phù hợp với điều kiện thực tế của giáo dục vùng cao, vùng dân tộc thiểu số đặc biệt khó khăn. Các trường phổ thông có học sinh nội trú dân nuôi thật sự đã thu hút học sinh, chất lượng giáo dục toàn diện được nâng lên rõ rệt, nhất là tỷ lệ bỏ học, lưu ban giảm đáng kể (năm học 2012-2013 là 0.93% so với năm học 2010-2011 là 1.04%), đặc biệt tỷ lệ học sinh nữ theo học tăng nhanh (năm học 2012-2013 là 51.22% so với năm học 2010-2011 là 48.2%).*

Tuy nhiên theo sự khảo sát của chúng tôi trong thực tế còn nhiều bất cập, hạn chế như:

- Hiện tượng tại một số địa phương chính quyền và gia đình học sinh phó mặc cho nhà trường;
- Hiệu quả giáo dục của mô hình trường PTDTBT dân nuôi chưa cao, địa phương nào quan tâm đầu tư thì chất lượng chuyển biến tích cực.

Trước thực trạng đó, theo tác giả bài viết chúng ta cần có một số biện pháp quản lý khoa học, khả thi và phù hợp điều kiện thực tế địa phương sẽ nâng cao được chất lượng giáo dục cho các xã đặc biệt khó khăn thuộc địa bàn miền núi.

2.3. Một số kiến nghị

Khảng định hệ thống trường PTDTBT đã đóng góp phát triển sự nghiệp giáo dục ở Kon Tum nói chung và huyện KonPlông nói riêng, song để mô hình trường này ngày càng phát triển, với ý thức trách nhiệm đối với công tác quản lý trường PTDTBT chúng tôi đề nghị ngành giáo dục và đào tạo huyện KonPlông quan tâm một số biện pháp cơ bản sau đây:

- Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục sâu rộng đến các thôn, bản về ý nghĩa và hiệu quả của mô hình trường PTDTBT các cấp học để cộng đồng nhận thức đúng đắn hơn về lợi ích do mô hình trường PTDTBT mang lại;

- Khảo sát, tổng kết, đánh giá những vấn đề đã làm được và chưa làm được sau 3 năm triển khai mô hình loại hình trường PTDTBT cấp tiểu học và THCS. Có kế hoạch điều chỉnh, bổ sung quy hoạch phát triển mạng lưới trường lớp sau 2015;

- Xây dựng cơ chế, chính sách thu hút đội ngũ giáo viên trẻ tình nguyện công tác lâu dài ở các trường học này;

- Tiếp tục nỗ lực hoàn thiện cơ sở vật chất trường, lớp học, phòng nội trú cho các trường. Trong những năm tới, kiến nghị ngành giáo dục và đào tạo tỉnh Kon Tum tiếp tục đầu tư xây dựng, phát triển mô hình trường PTDTBT phục vụ mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội của các địa phương;

- Tích cực tranh thủ sự đầu tư của Nhà nước, huy động các nguồn lực từ các tổ chức xã hội nhằm hoàn thiện khu nội trú để học sinh thụ hưởng môi trường văn hóa học đường.

3. Kết luận

Quá trình triển khai mô hình trường PTDTBT cấp THCS tại huyện KonPlông và các huyện khác của tỉnh Kon Tum, giúp mở rộng cơ hội, điều kiện cho học sinh vùng cao được hưởng quyền được học, tiếp cận giáo dục; trước hết cần phát huy sự nỗ lực của các thầy giáo, cô giáo, sự quyết tâm vượt khó của các em học sinh; đồng thời cần được sự quan tâm của các cấp ủy Đảng, chính quyền và các lực lượng khác tại địa phương làm tốt công tác xã hội hóa giáo dục. Song cần quan tâm 5 biện pháp nêu trên được triển khai trong thực tiễn, hệ thống các trường PTDTBT sẽ được nhân rộng, sẽ tạo bước tiến mới để sự nghiệp giáo dục Tây Nguyên khởi sắc, đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục và đào tạo nước nhà./.

Tài liệu tham khảo

[1]. Sở Giáo dục và Đào tạo Kon Tum, *Báo cáo tổng kết năm học 2012 – 2013*.

[2]. Phạm Huy Trà (2010), *Mô hình quản lý trường phổ thông dân tộc bán trú ở các xã đặc biệt khó khăn tỉnh Hà Giang*, Luận văn thạc sĩ Khoa học giáo dục, Trường Đại học Thái Nguyên.

[3]. Phòng Giáo dục và Đào tạo huyện KonPlông, *Báo cáo tổng kết các năm học từ 2010 – 2013*.

Summary

Over the past years, to implement the policy of school diversification in order to maximize the number of students to schools, Kon Plong District of Kon Tum Province has put the model of ethnic day boarding schools in action in remote areas of the district to give students who have to travel over tens of kilometers on mountainous paths to schools favourable conditions to study better. As a result, the quantity of students to schools has dramatically increased, the quality of education has been more and more improved and this has been gradually contributing towards the social-economic development of the district responding to the requirements of radically and comprehensively innovating education and training.

Ngày nhận bài: 31/3/2014; ngày nhận đăng: 5/5/2014.